

SAIN MÁRTON: MAGYARORSZÁG MATEMATIKÁJA A HÁBORÚK SODRÁBAN¹ (1914–1945)

**Digitalizálták a Magyar Tudománytörténeti Intézet munkatársai,
Gazda István vezetésével.**

(...) A századfordulói virágzást szakította meg az első világháború. Több tehetséges matematikusunk halt hősi halált. Ezek között a két legnagyobb: Geöcze Zorád és Zemplén Győző.

Az első világháború után megszűnt a matematikai élet számára kedvező légkör. 1919-ben meghalt Eötvös Loránd, aki ugyan a fizikában volt világnagyság, de kultuszminisztersége alatt magától értetődően minden, a matematika fejlődését előmozdító kezdeményezést támogatott. A politikai hatalmat újra a szűk látókörű, a nemesi világot visszaálmodó középosztálybeli hivatalnokok, és a csúcson az arisztokrácia gyakorolta. Újra előtérbe kerültek az úgynevezett humán tárgyak, és a természettudományok a matematikával együtt szűk területre szorultak. Ez volt az a korszak, amelyben egy tizedrangú osztrák író nem ismerni szégyen volt, de a legelemibb természettudományos ismeretekkel nem rendelkezni vagy egy életen át a Bolyaiakról nem hallani, nem számított műveletlenségnek.

A természettudományi szakos középiskolai tanárok egy része nem kapott állást és a matematikusok közül több külföldön kereste boldogulását. Ekkor vándorolt ki Dienes Pál, Lengyel Béla, Neumann János, Pólya György, Radó Tibor, Riesz Marcell, Szász Ottó, Szegő Gábor, Szekeres György, Szilárd Leó, Wald Ábrahám, Winter Aurél. Közülük sokan világhírű tudósok lettek. Ezek, ha nem tagadták meg magyar voltukat, bizonyára sok dicsőséget szereztek a magyar névnek.

Szerencsére a magyar matematikai élet már elég erős volt, hogy a csapásokat elviselje. A nehézségek ellenére megmaradt a magyar matematikai kutatás és oktatás európai szinten. Ezért írjuk le nagy tisztelettel azoknak a magyar tudósoknak a neveit, akik szintén mehettek volna külföldre, de vállalva a hazai nehézségeket, itthon fejtették ki világviszonylatban is rangos, tudományos és nevelő munkájukat. Ezért is emlékezünk megbecsüléssel Beke Manóról, Kürschák Józsefről, Haar Alfrédre, Riesz Frigyesről, Fejér Lipótról, Szőkefalvi Nagy Gyuláról, Jordán Károlyról és másokról.

A Horthy-uralom alatt Beke Manó és Fejér Lipót a budapesti tudományegyetemen, Kürschák József és Rados Gusztáv a műegyetemen végezték a magyar matematikára nézve nélkülözhetetlen kutató- és nevelőmunkájukat. Egy másik matematikai centrum alakult ki Szegeden Haar Alfréd és Riesz Frigyes, valamint Szőkefalvi Nagy Gyula körül. Ők hozták létre az 'Acta Scientiarum Mathematicarum' (A Matematikai Tudományok Folyóirata) című folyóiratot, amelynek nagy szerepe volt és van abban, hogy a külföld is megismerheti a magyar eredményeket.

A második világháború ismét felbecsülhetetlen károkat okozott a magyar matematikának is. Sok tehetséges matematikusunk lett a háború áldozata: Aczél Ervin, Arany Dániel, Ádám

---

¹ Forrás: Sain Márton: Matematikatörténeti ABC. Bp., 1993. pp. 212–213.

István, Bauer Mihály, Csillag Pál, Faragó Andor, Feldheim Ervin, Grünwald Géza, Jelitai József, Kerékjártó Béla, Klug Lipót, Kőnig Dénes, Krausz József, Lázár Dezső, Rados Gusztáv, Sándor Gyula, Schweitzer Miklós, Sidon Simon, Sólyi Antal, Szücs Adolf, Valkó István, Veress Pál, Waldapfel László.